

Книгознавчі читання, присвячені 200-річчю заснування бібліотеки Київської духовної академії

З нагоди 200-річчя від часу заснування бібліотеки Київської духовної академії, однієї з найбільших історичних бібліотек, що зберігаються у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ, 25 вересня 2019 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулися книгознавчі читання. Їх ініціювали співробітники відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ.

Директор Інституту книгознавства НБУВ, доктор історичних наук, професор **Г. І. Ковальчук** у вступній доповіді зупинилась на найяскравіших сторінках історії бібліотеки КДА.

Завідувачка навчальною лабораторією історичних студій Національного університету «Києво-Могилянська академія», кандидат історичних наук **Т. М. Сидорчук** поінформувала присутніх про реставрацію, що відбувається нині в старому академічному корпусі Києво-Могилянської академії, про знайдені за відсунутими шафами ХІХ ст. книги, фрагменти сторінок, обкладинки видань, листи, записки та інші цікаві документи.

Старший науковий співробітник НБУВ, кандидат історичних наук **Т. Є. Мяскова** акцентувала увагу на взаємовигідних зв'язках двох найбільших навчальних закладів Києва першої половини ХІХ ст. – Київської духовної академії і Київського університету св. Володимира. Вона розповіла також про випускника КДА, професора, доктора богослов'я, протоієрея, настоятеля університетської церкви Назарія Антоновича Фаворова, який заповів своє приватне книжкове зібрання бібліотеці Університету св. Володимира.

Проректор з науково-богословської роботи Київської духовної академії і семінарії, кандидат богослов'я, кандидат історичних наук, професор **В. В. Бурега** доповів про реформи в бібліотеці КДА за ректорства Сильвестра (Малеванського) у 1883–1897 рр. Зокрема, він зазначив, що для ревізії бібліотеки у 1883 р. була створена комісія, яку очолив М. І. Петров. Члени комісії ретельно перевірили наявність книжок за каталогом, рада Академії затвердила нові правила користування бібліотекою, які вийшли окремою брошурою. Бу-

ло визначено ціну кожної книги, вартість якої нележало компенсувати в разі втрати. Відповідно до нових правил, студентам видавали одночасно не більше 10 книжок на термін до трьох тижнів, а студентам-випускникам – не більше 20 книжок до завершення навчання; не видавалися рукописи, гравюри, креслення, рідкісні видання. Доповідач повідомив, що у 1886 р. було оголошено конкурс на заміщення вакантної посади бібліотекаря. З 13 претендентів більшістю голосів на цю посаду обрали випускника КДА, кандидата богослов'я А. С. Криловського. Професор В. Бурега підсумував внесок А. Криловського у розвиток бібліотеки КДА. Він також наголосив, що завдяки саме єпископу Сильвестру в 1896 р. було зроблено ремонт старого академічного корпусу КДА.

Завідувачка відділу НБУВ, кандидат історичних наук **О. В. Заєць** звернула увагу присутніх на те, що бібліотеці КДА заповідали свої книжки відомі представники православ'я, зокрема протоієреї кафедрального Києво-Софійського собору Іоанн Леванда і Петро Лебединцев. Доповідачкою були подані характеристики цих неординарних постатей та їхніх приватних зібрань. Зокрема, вона відзначила, що Іоанна Леванду – відомого київського проповідника кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст. приїздили послухати з різних частин імперії. Його книжкова колекція з 570 одиниць включала не лише твори з богослов'я, риторики, філософії, географії, але й белетристики: шахрайські романи, повчальні казки, байки, а також масонські журнали. Вся ця література свідчить про його широкі читацькі інтереси і не зменшує його заслуг як православного проповідника і оратора. А бібліотека протоієрея Петра Лебединцева, на думку О. В. Заєць, відображає інтерес священника до «україніки» – нової течії громадської думки, яку розвивали, розповсюджували тоді на українських землях так звані «хлопомани». Велику частину його бібліотеки становлять документи, що регламентують церковне діловодство, судочинство, інші види діяльності священників і парафій загалом. Це пов'язано з тим, що Петро Лебединцев був членом консисторії та ініціатором багатьох

реформ у православній церкві. Багато в цій бібліотеці календарів та праць з православного краєзнавства, досліджень з історії монастирів, церков, соборів усієї Російської імперії.

Старший науковий співробітник НБУВ, кандидат мистецтвознавства **Л. Г. Руденко** охарактеризувала бібліотеку хору Київської духовної академії. Доповідачка нагадала про те, що хор припинив свою діяльність у 1819 р., а у 1823-му завдяки митрополиту Євгенію (Болховітінову) знову був відроджений. Хор мав свою власну бібліотеку, яка завдяки О. А. Кошицю у 1898 р. була передана до книгозбірні КДА. Зібрання налічує 1500 одиниць. Доповідачка свого часу опублікувала монографію з каталогом цієї бібліотеки.

Молодший науковий співробітник НБУВ **Л. М. Деменко** присвятила свій виступ періодичним виданням бібліотеки КДА, які нині включені до сформованого фонду періодичних дореволюційних видань у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій. Загалом журнали і газети становили значну частину бібліотеки КДА. Їх кількість постійно зростала. Якщо, згідно з каталогом Іринія Фальковського, 1798 р. у бібліотеці КМА було лише 120 річних комплектів періодичних видань, то на початку ХХ ст. бібліотека КДА передплачувала більшість загальнодержавних газет і журналів, «Епархиальные ведомости» усіх губерній, іноземні журнали з історії, літератури, економіки, за що неодноразово звинувачувалася у світськості.

На сучасному стані бібліотеки КДА зупинилася молодший науковий співробітник НБУВ **І. С. Шекера**. Вона підкреслила, що окремі примірники з її фонду зберігаються в інших відділах Бібліотеки. У 1930-х рр. були виокремлені інкунабули, палеоти-пи, інші стародруки. Водночас, відзначила доповідачка, до складу фондів бібліотеки КДА у 1920-х рр. увійшло кілька приватних колекцій відомих дослідників (А. Муравйова, М. Петрова), а також цінних в історико-культурному сенсі зібрань Церковно-археологічного музею, згаданої вище бібліотеки хору, бібліотеки Українського гуртка КДА.

Усі присутні на зібранні відзначали роль Київської духовної академії, її книгозбірні у формуванні кількох поколінь інтелігенції, а також велику заслугу у збереженні рукописної та книжкової історико-культурної спадщини України. Безумовно, така унікальна історична бібліотека (найбільше в Україні часів Російської імперії книжкове зібрання вищого навчального закладу) заслуговує значно ширшого представлення в сучасному інформаційному просторі – повного електронного каталогу, створення цифрових копій найцінніших видань, доступних віддаленим користувачам, над чим нині працює відділ бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ.

Олена Засць,
кандидат історичних наук,
зав. відділу НБУВ

V Краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька. Всеукраїнська науково-практична конференція «Участь бібліотек у збереженні культурної спадщини та відновленні історичної пам'яті народу»

Під такою назвою у рамках V Краєзнавчих читань пам'яті Петра Тронька 7 листопада 2019 р. пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція, організована Національною історичною бібліотекою України. Співорганізаторами конференції виступили: Міністерство культури, молоді та спорту України, Національна історична

бібліотека України, Київський національний університет культури і мистецтв та Національна спілка краєзнавців України. Захід об'єднав близько 80 відомих науковців, краєзнавців, бібліотечних працівників, викладачів вищих навчальних закладів культури та аспірантів з різних регіонів держави, зокрема, представників Національної